

Boek	Van thematisch werken naar thematiseren Interactie en spel met kinderen van 3 tot 7 jaar
Auteurs	Aafke Bouwman, Sigrid Houtsma, Margreeth Mulder, Kobi Wanningen
Uitgeverij	Pica

Bij jonge kinderen is sprake van een brede ontwikkeling. Ze leren niet afgebakend op het gebied van alleen maar rekenen of taal, maar juist van alles tegelijk. Dat is de reden dat veel leerkrachten en PM'ers hun activiteiten binnen de context van een thema aanbieden. Er wordt dan ook vaak gesproken over 'thematisch werken'. Je kunt er ook voor kiezen om te thematiseren. Je spreekt van thematiseren als je al doende, samen met de kinderen, een thema bedenkt, ontwerpt en uitwerkt. Thematiseren is een betekenisvol, dynamisch en interactief proces van de kinderen én de professional.

Hoofdstuk 1 Thematiseren: Onderbouwing en visie

Er zijn twee belangrijke uitgangspunten binnen het thematiseren. Het eerste uitgangspunt betreft de persoonlijke waarde. De inhoud moet betekenisvol zijn voor alle kinderen, omdat zij nieuwe kennis en vaardigheden leren als ze nieuwsgierig zijn. Hun inbreng en vragen geven input voor de uitwerking van het thema. Hoe groter de betrokkenheid, hoe steviger de leerervaringen.

Een thema heeft persoonlijke waarde als het betekenisvol is voor kinderen. Aan de betrokkenheid van kinderen kun je zien hoe betekenisvol een thema of activiteit is. Betrokkenheid zegt iets over de mate waarin iemand geboeid, geconcentreerd en 'tijd vergetend' bezig kan zijn. Een hoge betrokkenheid is een voorwaarde voor ontwikkeling. Het tweede uitgangspunt is dat het thema een sociaal culturele waarde heeft. Hierbij gaat het om 'echte' onderwerpen en activiteiten; je brengt herkenbare situaties uit de buitenwereld in de wereld van de kinderen. Door de buitenwereld in hun leefwereld te brengen, wordt deze nabij en 'grijpbaar' en valt er vervolgens van alles te ontdekken en te leren. Voorbeelden zijn winterthema's als 'Vogels voeren' en 'Naar de kunstbaan gaan'. Deze thema's zijn concreet, echt en liggen dicht bij de leefwereld van kinderen. Ze kunnen situaties die horen bij deze thema's zelf gaan uitspelen, zodat ze deze ook zelf ervaren. Bouw het aanbieden van kennis wel rustig op. Geef kinderen eerst de tijd om via enkele startactiviteiten de aangereikte kennis te laten landen. Zo geef je kinderen de gelegenheid om zich te verbinden aan het thema.

Een aantal belangrijke aspecten van thematiseren is:

- Het vergroten van kennis (wereldoriëntatie)
- Het is een interactief proces tussen de professional en de kinderen
- Het heeft een integrale benadering van onderwijs als onderliggende gedachte
- Het is planmatig en doelgericht waarbij je het curriculum beredeneerd en verantwoord samenstelt
- Het heeft een open karakter; je verbreedt en verdiept het thema al werkend

Hoofdstuk 2 Overwegingen bij de keuze van een thema

Wanneer je een keuze maakt voor een thema is het belangrijk om vooraf te bepalen of het thema voldoet aan een aantal criteria. Ten eerste moet de persoonlijke waarde voor het kind groot zijn. De kinderen moeten nieuwsgierig zijn naar het thema en het moet binnen hun belevingswereld liggen. Daarnaast moet het thema voldoende inhoud bieden om nieuwe kennis en vaardigheden aan te leren waardoor de wereld van het kind wordt vergroot. Het derde criteria is de tijdsfactor. Waar het thematiseren bij peuters ca. drie tot vier weken mag duren, kan dit bij kleuters wel zes tot acht weken beslaan. Zodoende kun je het thema goed verkennen, opbouwen, uitbreiden en verdiepen. Tenslotte is het essentieel dat kinderen binnen het thema volop kunnen spelen in rollenspelen. Ze kunnen verschillende handelingen uit de sociaal-culturele wereld naspelen.

Wanneer je gebruik maakt van een methode is het ook mogelijk om te thematiseren. Omdat binnen methodes het accent veelal ligt op thematisch werken en niet op thematiseren, waarbij juist de inbreng van de kinderen van groot belang is, zul je wat aanpassingen moeten doen. Kies er in zo'n situatie voor om het thema samen met de kinderen te verkennen. Waar liggen hun interesses? Bedenk vervolgens hoe je een uitgewerkt thema kunt verbinden aan de sociaal-culturele wereld en welke rollen binnen het thema kunnen worden uitgespeeld. Daarnaast is het ook verstandig om kritisch te kijken naar de aangeboden activiteiten. Kies alleen activiteiten die aansluiten bij de geplande doelen en pas de activiteiten aan zodat ze passen bij je groep.

Bij een thema hoort ook een passende titel. Het is belangrijk om een actieve titel te gebruiken, waar een werkwoord en/of situatie in genoemd wordt. Kinderen worden daarmee uitgenodigd tot een actie en kunnen direct spelen. Zo is een thema als 'Nieuwe schoenen' niet actief. Het thema 'De opening van onze schoenenwinkel' is dat daarentegen wel.

Hoofdstuk 3 Het proces van thematiseren

Bepaal voorafgaand aan het kiezen van het thema of het thema voldoende kansen biedt om nieuwe kennis te verwerven en de wereld van de kinderen te vergroten.

In de voorbereiding van het thema geef je antwoord op de volgende vragen:

- Wat is de betekenis of persoonlijke waarde van het thema voor de kinderen?
- Wat valt er te leren?
- Welke zijsporen kunnen zichtbaar worden in een thema?
- Welke spelhoeken en andere activiteiten kun je bedenken om de geplande doelen te bereiken?
- Welke aandachtspunten zijn er bij de inrichting van de speelleeromgeving?
- Welke activiteiten en materialen plan je in de startweek?
- Hoe is de taakverdeling binnen het onderbouwteam en wie doet de praktische voorbereiding?

Het proces van thematiseren kent vijf stappen: de voorbereiding, het opstarten, de uitvoering, de afronding en de evaluatie van het thema. Het is belangrijk om een thema goed neer te zetten en uit te werken. Een goede voorbereiding is dus essentieel.

Hoofdstuk 4 Spel en thematiseren

Jonge kinderen kunnen niet zonder spel. Het is de leidende activiteit in hun handelen. Ze zijn intrinsiek gemotiveerd om te spelen. Jonge kinderen leren veel wanneer ze spelen. Het is de activiteit waarin ze zich volop ontwikkelen. Dat komt doordat jonge kinderen voornamelijk leren door concrete en zintuigelijke ervaringen. Door het veelvuldig herhalen van deze ervaringen maken ze zich handelingen eigen, geven ze woorden aan dat wat ze doen en bouwen ze kennis op.

Als professional zorg je ervoor dat je de speelleeromgeving binnen en buiten inricht met voldoende spelmaterialen. Daarnaast observeer je het spel om in te kunnen spelen op hun ontwikkeling.

Hoofdstuk 5 Thematiseren: de verdieping

Om meer te leren over een thema, is het nodig om de taal die erbij hoort te kennen en te gebruiken. Het stimuleren van de taal-/ denkontwikkeling is hierbij essentieel. Een andere manier om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften is door te differentiëren. Je kunt binnen een thema differentiëren op de kennis van de inhoud, woordenschat, interesses en taal- en denkontwikkeling.

Omdat thematiseren een interactief en dynamisch proces is, dienen zowel de professional als de kinderen een nieuwsgierige en onderzoekende houding aan te nemen. De professional verwondert zich en vraagt zich samen met de kinderen af hoe dingen in elkaar zitten. Het is hierbij van groot belang om open en uitdagende situaties te creëren.

Hoofdstuk 6 Thematiseren en rekenen-wiskunde met jonge kinderen

Om een goede rekenbasis te leggen, is het belangrijk dat jonge kinderen spelenderwijs in aanraking komen met veel situaties en activiteiten die ervoor zorgen dat hun kennis, vaardigheden en inzichten op het gebied van rekenen-wiskunde zich steeds verder uitbreiden.

Rekenen komt tijdens het thematiseren zowel impliciet als expliciet aan de orde. Hiervoor formuleer je vooraf altijd een aantal focusdoelen voor de periode van vier tot acht weken. Deze focusdoelen kies je op basis van de ontwikkeling van de kinderen in je groep én op basis van de doorgaande lijn binnen je rekenontwikkeling.

Hoofdstuk 7 Thematiseren en taal/ lezen met jonge kinderen

Geletterdheid omvat de domeinen lezen, schrijven, spreken en luisteren. Lezen en schrijven zijn cultureel bepaald en worden dus niet vanzelf ontwikkeld, zoals praten en lopen. Voor een goede basis is het belangrijk dat je jonge kinderen in een thema spelenderwijs in aanraking brengt met veel situaties en activiteiten die ervoor zorgen dat ze hun kennis, vaardigheden en inzichten op het gebied van taal steeds verder uitbreiden. Lezen, spreken en schrijven zijn altijd verbonden met andere activiteiten binnen het thema. Taaldoelen bied je vooral in het spel aan, waardoor in gesprekken nieuwe woorden en vaardigheden op een vanzelfsprekende wijze worden geoefend. Waar dat nodig is, bied je de doelen expliciet aan met instructie en oefeningen.

Conclusie

Het is mijn ervaring dat thematiseren een manier van werken is die veel professionals aanspreekt. Zij willen graag op deze manier werken, maar missen de handvatten om dit goed

vorm te geven. Dit boek staat boordevol handvatten om het thematiseren direct in de praktijk te brengen.

Naast de praktische handreikingen en uitgewerkte voorbeelden, heeft het boek ook veel theoretische onderbouwingen. Deze combinatie maakt het boek inhoudelijk ijzersterk.

Wat mij betreft verdient 'Van thematisch werken naar thematiseren' het om te worden genomineerd als beste onderwijsboek van het jaar 2021!